

Matti Torkkomäki

VESIENSUOJELU VAUHDITTUI

Olemme kahden viime vuoden aikana pyrkineet vauhdittamaan voimakkaasti vesiensuojelutyötä Somerolla. Todellisia käytännön toimia ei kuitenkaan ole toteutettu. Olemmeko siis epäonnistuneet?

Vesiensuojelun toteutuksen portaita voisi havainnollistaa vaikka näin:

1. Vesiensuojelutoimenpiteitä vaativa ongelma havaitaan: omin silmin ja/tai tutkimuksin
2. Tunnustetaan ongelman olemassaolo: uskotaan nähdyn oirearvoon ja/tai havahdutaan tutkimuksen tuloksista
3. Selvitetään syyt
4. Etsitään parannuskeinot
5. Tehdään realistinen, toteutettavissa oleva hoitosuunnitelma
6. Toteutetaan suunnitelma
7. Analysoidaan saavutetut tulokset
8. Laaditaan suunnitelma jatkotoimenpiteille: työ jatkuu, mutta ehkä hieman "vähemmin kierroksin".

"Potilaan" oireiden mukaan hoitosuunnitelman ehdottamat toimenpiteet vaihtelevat eri muunnelmiseen kevyistä raskaisiin, mutta toiminnan kestolla mitaten vesiensuojelu on aina pitkäjänteistä työtä - se ei ole vain nopeita tuloksia etsivän toimintaa.

Somerolainen vesiensuojelu on pääosin toiminnan alimmalla askelmalla: toiselle portaalle yltäneitä on toki jo runsaasti, mutta "uskossaan horjuvien" joukko on vielä suuri. Myrkkysten leväpuurojen viestin ovat varmasti kaikki ymmärtäneet. Vedenlaadun heikkeneminen silmin nähden on vankka todiste siitä, että "jotain tarttis tehdä." Mutta huolettomuus valtaa herkästi mielen, kun tulee pari sateetonta kesää: valumat vähenevät ja vesi kirkastuu, eivätkä levätkään estä uimista. Valitettavasti vesistötkään eivät tunne ihmeperanemisia - sekä likaantumis- että paranemisprosessit ovat hitaita.

Tutkimusta ja uusia arvoja tarvitaan

Suunnitelmallisen vesiensuojelun pohjaksi eivät riitä vain omat havainnot. Usein ongelmat muhivat kauniin pinnan alla kuin hometalossa - jo vuosia ennen kuin vesistö näkyvästi oirehtii. Vesiensuojelutyössä tarvitaankin säännöllisiä vedenlaadun tutkimuksia, jotka ovat veden uimakelpoisuutta selvittäviä mittauksia huomattavasti monipuolisempia. Tutkimus on suunnitelmallisen vesiensuojelutyön ensi askel. Tutkimuksellisesti ei tilanne Somerolla olekaan vakan huono: tutkimustietoa on jo yli 20 järvestä. Tutkimattomia järviä on noin 60.

Joistakin järvistä, erityisesti Paimionjoen järviketjusta, on tutkimustietoa jo kolmelta vuosikymmeneltä. Tieto ei ole tuonut tuskaa, vaikka tämä Someronjokenakin tunnettu kaupungin edustusmaisema on toistuvasti luokiteltu kelpolliseksi vain "toimintoihin, joiden vedenlaatuvaatimukset ovat vähäiset." Ongelmien havaitseminen ei kuitenkaan merkitse niiden tunnustamista .

Kysymys on usein myös asioiden arvostamisesta. Vaikka vedenlaadun ongelmia onkin todistettavasti olemassa, ei vesistön kunnostamiseen ja hoitoon olla valmiita sijoittamaan rahaa. Järviin summautuu koko nykyaikainen elämänmenomme: se ympäristökuorma, jonka itse aiheutamme ja se, joka on vuosikymmenien kuluessa kertynyt. Pitkään vesistöt kestivät hoitamatta, mutta eivät enää. Vanha ajatus vesistön kyvystä selvitä omillaan on vanhentunut.

Vetoomuksesta vesienhoitohankkeisiin

Marraskuussa v. 2002 yhdistyksemme jätti kaupungille perustellun vesiensuojeluvetoomuksen, jossa edellytimme kaupungilta ripeitä toimia vesistöjen hoito-ohjelman laatimiseksi. Vetoomuksesta oli jo havaittavissa turhautumisemme käytännön vesiensuojelun heikkoon tilaan. Pyrimme kerralla kohentamaan vesiensuojelun edellytyksiä Somerolla. Toivoimme ohjelmalla edettävän montakin askelmaa vesiensuojelun portaikolla.

Vetoomus on tuottanutkin hyviä tuloksia, vesiensuojelun verkkaisassa aikaperspektiivissä. Viime vuoden joulukuussa Someron kaupunki hyväksyi 165 000 euron vesienhoito-ohjelman vuosille 2004 - 2005. Suunnitelmassa on mukana 22 järveä. Joulukuussa etenivät myös Paimionjoen kunnostussuunnitelmat: Someron vesiensuojeluyhdistys, Someron ja Somerniemen maataloustuottajayhdistykset sekä Agropolis Oy (Maatalouden tutkimuskeskus) jättivät kolme eri hankehakemusta Varsinais-Suomen Jokivarsikumppanit ry:lle. Näillä, vuosille 2004 - 2006 ajoittuvilla hankkeilla pyritään aloittamaan toimet Paimionjoen vesistön tilan parantamiseksi. Kolmen hankkeen yhteenlasketut kustannukset ovat lähes 230 000 euroa. Kaikkien näiden neljän EU-rahoitusta hakevan vesistöhankeeseen toteutuminen edellyttää, että niihin saadaan myönteiset rahoituspäätökset. (Paimionjoki-hankkeiden rahoitus tuntui olevan jossain määrin ”vastatulessa” alkuvuodesta 2004.)

Vesiensuojelussa menee siis hyvin? Vetoomuksemme tavoitteiden mukaisen toiminnan käynnistyminen on rohkaisevaa. Yhdistyksellämme on näiden hankkeiden vaatijana kiistaton ansionsa. Hyvältä tuntuu myös se, että maataloustuottajat tarttuivat yhteistyötarjouksella vetoomukseemme. Vaikuttaakin siltä, että vähitellen ollaan korjaamassa sitä sataa, jota pitkäjänteisellä vesiensuojelutyöllä tavoitellaan: vesien arvo ja niiden hoidon ja vaalimisen tarve aletaan vähitellen oivaltaa.

Asenteellisten valmiuksien kypsymisestä on vielä matkaa käytännön toimiin. Mutta jos olemme hyvin motivoituneita, kykenemme vastaamaan myös käytännön vesiensuojelutyön haasteisiin. Tosiasiaan on, että Somerolla on jo tehty joitakin yksittäisiä vesiensuojelutoimia, mutta millään järvellä ei ole käytännössä toimivaa jatkuvan hoidon ohjelmaa ja järvien tilan seurantaa. Näin siitä huolimatta, että meillä on lukuisia välttävissä kunnossa olevia järviä ja yksi huonokin.

Ilman järvikohtaisia hoito-ohjelmia ei ole mitään toiveita saada aikaan pysyviä tuloksia. Jo mainituilla vesienhoito-ohjelmilla pyritään tämä toiminta käynnistämään. Tavoitteena on saada kaikille järville oma hoitoryhmä.

Kaikki nyt vireillä olevat hankkeet merkitsevät vasta vesiensuojelun käytännön työn aloitusta. Ihmistoiminnan vaikutus vesistöihin jatkuu melko voimakkaana yhäkin ja se on menneinä vuosikymmeninä ollut niin rajua, että vesiensuojelutyön on tästälähin

oltava jatkuvaa toimintaa. Toki esim. hyvin ja tehokkaana toteutetun hoitokalastuksen jälkeen vesistön kunnan kannalta haitallisten särkikalojen poistokalastusta voidaan tehdä huomattavasti "kansanliikettä" vähäisemmällä joukolla, mutta tärkeitä on, että tilannetta jatkuvasti seurataan ja toimitaan, jos siihen on tarvetta.

Ranta-asukkaiden on aktivoiduttava

Yksi vesiensuojelumme tason mittareista ja tehokkaan toiminnan edellytyksistä on yhdistyksemme jäsenmäärä. Hidasta kasvua on koko ajan ollut, mutta yhäkin meitä on vain noin 200. Tämä merkitsee keskimäärin noin kahta vesiensuojelusta kiinnostunutta ranta-asukasta yhtä Someron järveä kohti! Näin harvaksi en vesiemme ranta-asutusta tiennytkään! Vikaa on varmasti omassa toiminnassamme, emmehän paljoa kykene itseämme markkinoimaan. Joka tapauksessa vesiensuojeluun motivoituneita ei ole vielä läheskään riittävästi. Pankaamme siis viesti kiertämään: jokainen jäsen vieköön sanomaamme eteenpäin, minkä myötä saamme myös uusia jäseniä. Jäsenmäärän kaksinkertaistaminen olkoon seuraava välitavoitteemme.

Toki käytännön vesiensuojelutyötä tekee jokainen omalla tontillaan ja omalla esimerkillään. Yhdistyksenä kykenemme kuitenkin vaikuttamaan laajemmalla rintamalla - sitä paremmin, mitä enemmän meillä on jäseniä ja heidän tuottamaansa vakuuttavuutta. Jo viime vuoden saavutukset osoittavat, että yhdistyksenä kykenemme saamaan aikaan todellisia tuloksia.

Vaikka käytännön vesiensuojelutoimista vuosi 2003:kin oli köyhä, pidän vuotta menestyksekkäänä. Tässä, jäsentiedotteesta vuosikirjaksi kasvaneessa julkaisussa kerromme lisää viime vuoden toiminnastamme, johon kuului mm. Someron ensimmäinen järviseminaari - ja vedenhimoinen Salokin meitä työllisti ja työllistää yhä. Vuosikirja sisältää paljon muutakin antoisaa luettavaa - ottakaa omaksenne!

Hyvää alkanutta vuotta kaikille!

Matti Torkkomäki

PS. Kiitän kaikkia kirjoittajia hyvästä talkoohengestä. Kiitän myös Vesa Viitamäkeä tehokkaan tuloksellisesta varainhankinnasta. Erityiskiitos yhdistyksen sihteerille, Eira Kanervolle, joka aikaa säästämättä on jälleen ahkeroinut yhteiseksi hyväksemme koko vuoden - laantumaton intoa löytyi vielä tämän vuosikirjan toimittamiseenkin!